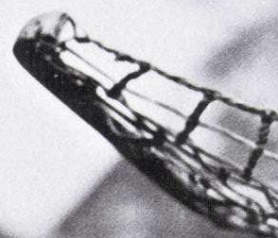

Maroš Demko
foto Isifa, Profimedia

AMERIČANIA HO OZNAČUJÚ ZA SVOJ
NAJSTARŠÍ ZNÁMY ŠPORT A V KANADE HO
DOKONCA VYHLÁSILI ZA LETNÝ NÁRODNÝ
ŠPORT. O MEDAILY V TOMTO ŠPORTOVOM
ODVETVÍ SA BOJOVALO NA DVOCH
OLYMPIJSKÝCH HRÁCH. NETUŠÍTE O ČOM
JE REČ? IDE O LAKROS – HRU, KTORÁ
PRETRVALA STÁROČIA A V SÚČASNOSTI
ZAZNAMENÁVA NEZVYČAJNÝ CELOSVETOVÝ
ROZMACH.

V čase, keď Krištof Kolumbus ešte len sníval o tom, že nájde západnú cestu do Indie, a celý svet ani netušil o existencii amerického kontinentu, na severoamerických prériách sa preháňali domorodí obyvatelia s podivnými palicami a hrali hru nazývanú „tewaarathon“. Na neobmedzenej trávnej ploche stáli proti sebe neraz aj celé kmeňové spoločenstvá, preto hra niekedy pripomínala skôr boj ako neškodnú zábavku.

LAKROS

Podľa jednoduchých pravidiel bolo cieľom hráčov pomocou zahnutých palíc so siečkami dopraviť loptičku vyrobenú z kože na vymedzenú metu. Pre fyzický kontakt neplatili nijaké obmedzenia, a tak súper do seba tvrdo narážali, podrážali si nohy a kto si nedal pozor, skončil aj s rozbitou hlavou. Nie div, že pri takýchto voľných pravidlách jedna hra niekedy trvala aj viac dní a neraz pri nej došlo k smrteľným zraneniam. Túto „barbarskú zábavku“ ako prvý

Kultivovaná S brutálnymi začiatkami hra

GOLDMAN

PRI TAKÝCHTO VOĽNÝCH
PRAVIDLÁCH JEDNA HRA
NIEKEDY TRVALA
AJ VIAC DNÍ A NERAZ
PRI NEJ DOŠLO K SMRTEĽNÝM
ZRANENIAM.

z Európanov opísal francúzsky jezuitský kňaz Jean de Brebeuf, ktorý v roku 1636 pozoroval pri hre Indiánov zo spoločenstva šiestich kmeňov irokézskej ligy. „Apoštol Hurónov“ a neskôr jedného z patrónov Kanady považujú za autora novodobého názvu hry. Francúzskemu kňazovi totiž zahnuté palice so siefkami pripomínali biskupskú berlu (La crosier), preto hru nazval la crosse.

Dar Veľkého ducha

V časech dobývania divokého západu európskymi kolonistami hralo lakros v rôznych obmenách približne 48 severoamerických indiánskych kmeňov. Uprostred mora príbuzných kmeňov patriacich k algonkickej jazykovej vetve sa ako ostrov vynímal národ Irokézov alebo „ľudí dlhých domov“. Práve u nich tradícia lakrosu pretrvala.

Indiáni na MS

▼ V roku 1990 Medzinárodná lakrosová federácia udelila irokézskej lige osobitnú výnimku na štart na medzinárodných súťažiach, čím sa Irokézi stali svetovým unikátom. V lakrose môžu reprezentovať svoj národ ako samostatný štát. V žiadnom inom športe takýto exemplárny prípad nejestvuje.

najdlhšie a dnes sú Irokézi jediným domorodým národom, ktorý sa ako samostatný štát zúčastňuje na medzinárodných športových súťažiach, samozrejme, v lakrose.

Spoločnosť Irokézov tvorí šesť samostatných kmeňov – Seneca, Oneida, Onondaga, Cayuga, Mohawk a Tuscarora. Najznámejší Mohawkovia mal pre lakros svoj samostatný názov – „teh hon tsi kwaks eks“, čo znamená „malý brat vojny“. Onondagovia volali hru „guh jee gwah ai“ a Oneidovia zase „ga lahs“. Podľa irokézskych legend hru daroval svojim deťom samotný Veľký duch. Slúžila na posilnenie a ozdravenie celého spoločenstva.

Hra mala posvätný charakter a hráči počas prípravy na ňu absolvovali pôst, saunu a mnoho modlitieb. Prostredníctvom lakrosu Indiáni komunikovali so svojím Stvoriteľom, ale aj s „Hromovládcami“ – skupinou siedmich zbožštených predkov. Jeden z variantov hry – náboženský mal pevnejšie pravidlá a slúžil aj na riešenie sporov. V tomto prípade na každej strane hralo iba sedem vybraných hráčov. Pri druhom variante – svetskom mohol na ihrisko nastúpiť ľubovoľný počet hráčov a bol to viac-menej tréning mladých bojovníkov na skutočný boj. V indiánskych legendách sa uvádza, že niektoré zápasy hralo na ihrisku dlhom 15 míľ aj vyše tisíc hráčov na každej strane.

Cesta k bledým tváram

Lakros sa rýchlo naučili hrať aj bieli osadníci na území Veľkých jazier, na hranici dnešných štátov Kanady a USA. Z týchto stretnutí ešte dlho vychádzali víťazne domorodí Indiáni, ale bieli osadníci začínali pozvoľna upravovať a spresňovať pravidlá. Až v roku 1867 sa kanadskému zubárovi Williamovi Georgeovi Beersovi z Montrealského lakrosového klubu (MLC) podarilo

napísať prvú príručku lakrosu, v ktorej obmedzil počet hráčov na dvanásť a presne rozpisal aj jednotlivé posty. V tom čase sa lakros hral ešte vždy na nie úplne ohraničenej trávnej ploche a bránky tvorili podobne ako pri ragby iba dve žrde.

Zápasy sa hrali do troch gólov. Ak sa náhodou nerozhodlo do zotmenia, pokračovalo sa na druhý deň ráno alebo o víťazovi rozhodoval žreb. Príručku „otca lakrosu“ rýchlo adoptoval aj novovzniknutý Kanadský zväz

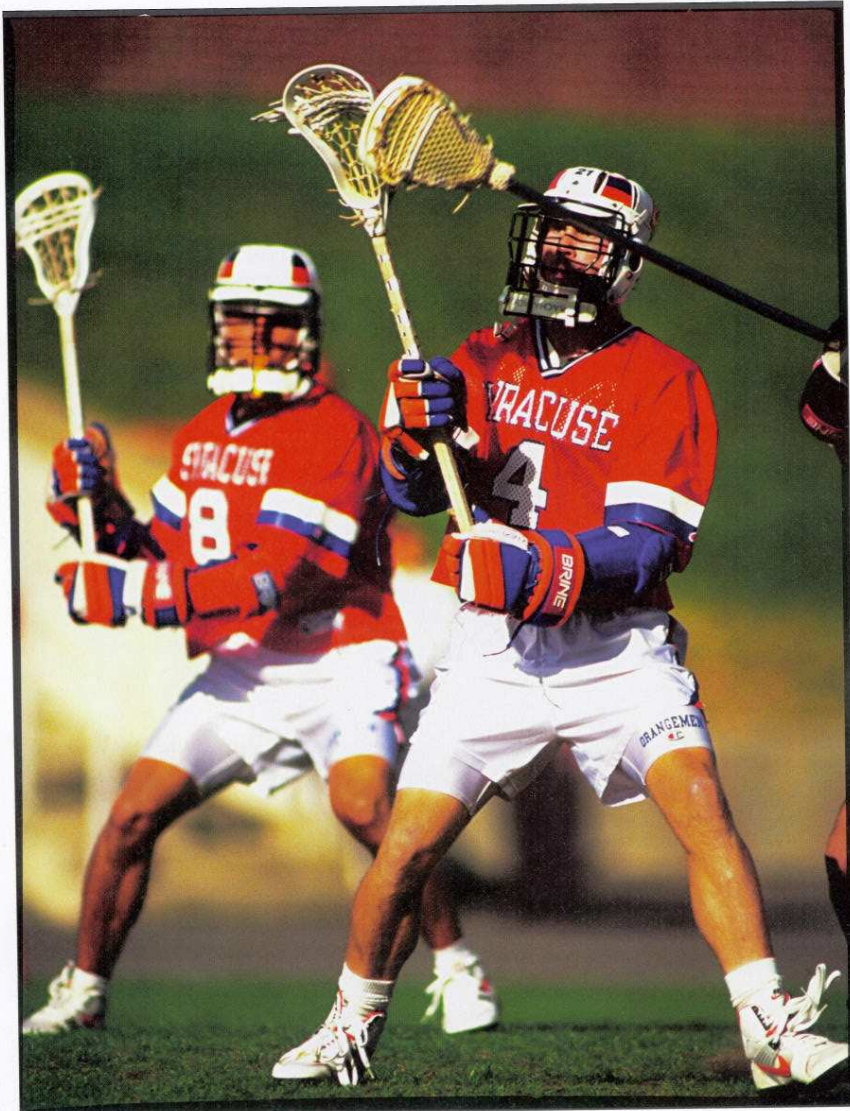
lakrosu, ktorý ešte v tom istom roku (1867) vyslal na exhibičné turné do Anglicka tím zložený z členov kmeňa Caughnawaga.

Krátka epizóda

Zápas pred očami kráľovnej Viktórie mal veľký úspech,

a keďže lakros už vedelo hrať aj veľa vojakov vracajúcich sa z Kanady, hra sa rýchlo stala populárnou aj na Britských ostrovoch. Anglická lakrosová federácia vznikla v roku 1892.

Precízni anglickí džentlmeni prispeli do dejín lakrosu zavedením časového limitu a bránka dostala už klasický tvar aj so žrdou. Takto upravená pôvodná indiánska hra už mala dvere otvorené do celého sveta. Jej popularitu ešte zvýšilo zaradenie lakrosu do programu Olympijských hier v roku 1904 v St. Louis a o štyri roky neskôr v Londýne. Keďže sa na súťažiach zúčastnilo málo krajín, lakros v ďalšom období z olympijskej rodiny vypadol. Bol ešte ukázkovým športom na OH v rokoch 1928, 1932 a 1948. Po druhej svetovej vojne jeho hviezda načas zapadla, nanovo sa rozžiarila až pred príchodom nového milénia. Obdobie istej stagnácie lakrosu neuškodilo. V druhej polovici minulého storočia sa síce rozdrobil a vznikli rôzne odnože, napríklad box lakros, interkros či český lakros, vďaka ktorým, ako sa ukázalo neskôr, tento šport zaznamenal nový rozmach. Dnes sa lakros dá hrať v nespočítateľných obmenách podľa veku hráčov, rozmerov ihriska, bránok či povolennej tvrdosti. Ako hracie plochy sa dajú využiť obyčajné lúky, trávnaté futbalové ihriská alebo ihriská obohané mantinelmi, ale aj haly a telocvične. Potenciál, ktorý lakros ukrýval, sa naplno odkryl až na sklonku uplynulého storočia. Je to hra, ktorá vyžaduje veľké individuálne schopnosti a na druhej strane je aj veľmi strategická, využíva taktiku a spoluprácu hráčov. K atraktívnym atribútom patrí rých-

losť – ide o najrýchlejšiu hru, pri ktorej hráči po ihrisku behajú. Loptičku pri behu nesú v lakrosse a nepotrebujú s ňou driblovať ani nemusia dávať pozor, aby im neodskočila od nohy. Ďalším lákadlom je jeho dramatickosť. V lakrose takmer vždy padá dosť gólov, takže diváci sa nenudia, a často nastávajú aj veľké zvraty vo vývoji skóre. Viesť o päť gólov v polovici zápasu ešte nič neznamená. No a v dnešnej dobe zvýšeného záujmu o adrenalínové športy majú úspech aj verzie lakrosu, pri ktorých je povolený tvrdý fyzický kontakt.

Neskutočné čísla

Lakros sa v posledných rokoch dostáva na výslnie najmä na území svojho zrodu – v USA a Kanade. Finálový zápas najvyššej americkej univerzitnej súťaže NCAA v lakrose sledovalo v roku 2006 na štadióne vo Filadelfii vyše 47 000 divákov (predstaviť si taký dav na hocijakom športovom podujatí na niektorom zo slovenských štadiónov je a ešte dlho bude utópiou). Za posledných desať rokov sa lakros stal

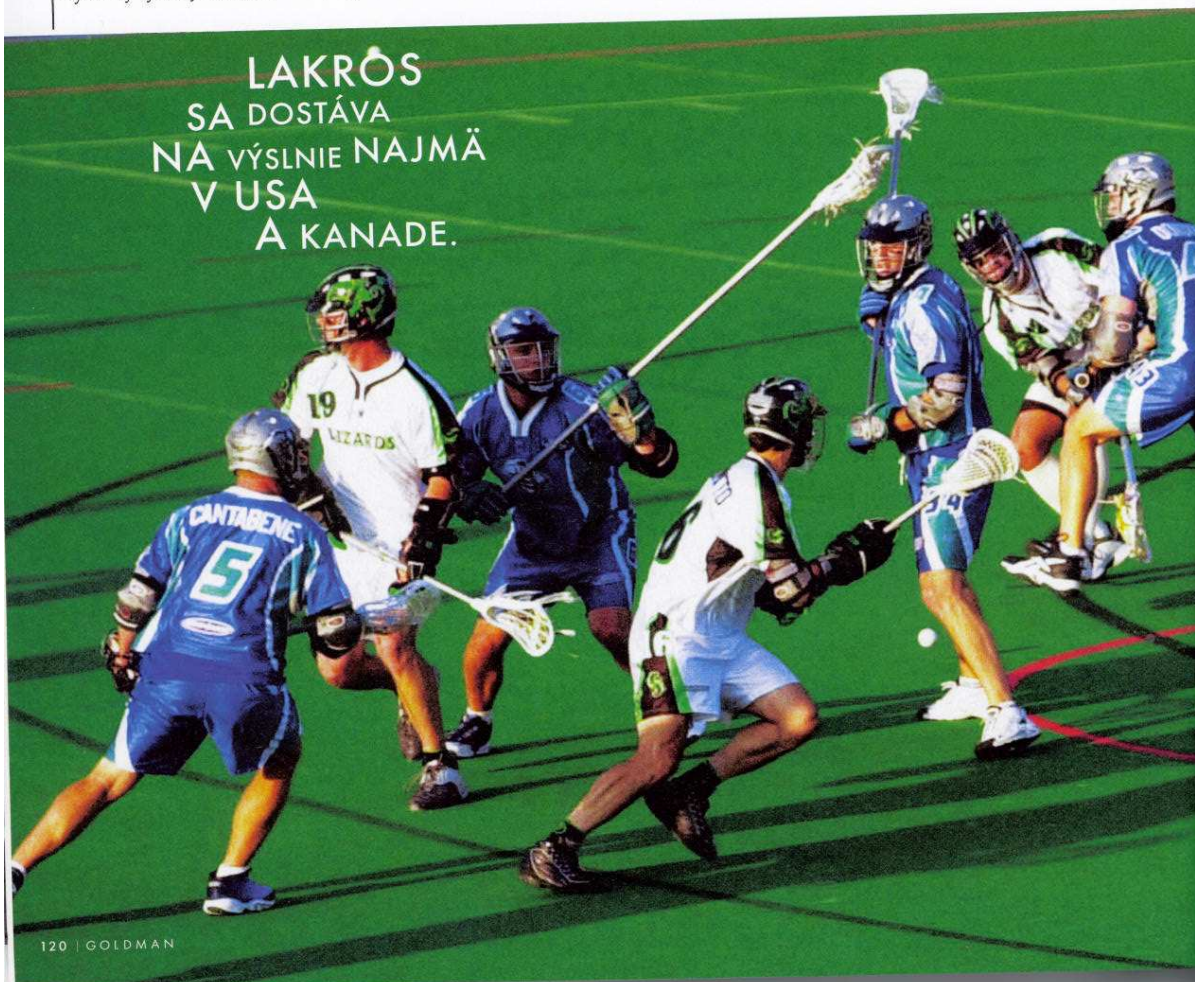
najrýchlejší sa rozvíjajúcim športom na stredných školách a univerzitách v USA. Počet aktívnych hráčov na amerických vysokých školách narástol za posledných päť rokov o 68 percent a na začiatku roku 2007 predstavoval 220 000 hráčov. Lakrosový zväz v USA evidoval na konci minulého roka 426 022 aktívnych členov organizovaných v jednotlivých kluboch. V USA a Kanade existuje aj úplne profesionálna súťaž v lakrose – National Lacrosse League, ktorej zápasy vysiela naživo napríklad aj stanica NBC. A keďže za „veľkou mládkou“ je aj šport predovšetkým

biznis, nádejnú budúcnosť lakrosu podporil aj americký Zväz výrobcov športových potrieb (SGMA). Podľa rebríčka tohto zväzu z roku 2006 bol lakros s 31 percentami na úplnej špičke počtu predaných kusov športovej výbavy.

Pravidlá field lakrosu

Zámerne až v závere tohto článku sa dostávame k pravidlám lakrosu. Ako sme už spomenuli, lakros prešiel počas stáročí pomerne veľkým vývinom a rozvinul sa do mnohých podob. Vysvetlíť preto pravidlá všetkých

LAKROS
SA DOSTÁVA
NA VÝSLNIE NAJMÄ
V USA
A KANADE.

variantov tejto hry a ich rozdiely sa na malom priestore ani nedá. Aby sme však prípadných záujemcov neodradili, nie je to zasa až také komplikované, čo by človek nebol schopný rýchlo zvládnuť.

Pokúsime sa v krátkosti zhrnúť najdôležitejšie body najznámejšieho a najrozšírenejšieho field lakrosu. Na začiatok zopakujeme, že cieľom hry je dopraviť loptičku pomocou špeciálnej lakrosovej palice do bránky súpera. Je zakázané dotýkať sa lopty rukou, no možno do nej kopnúť (v iných variantoch je zakázaný aj dotyk nohou). Hrá sa na ihrisku s rozmermi 100,58 x 54,86 metra. Približne 14 metrov (presne 13,72 metra) od základnej čiary sú bránky veľkosti 183 x 183 centimetrov (6 x 6 stôp). Každý tím musí mať desať hráčov, z toho jedného oso-

bitne označeného brankára. Ostatných deväť hráčov sa delí na troch obrancov, troch stredopoliarov a troch útočníkov. Stredová čiara rozdeľuje ihrisko na útočnú a obrannú časť. Počas hry musí byť v útočnej a obrannej časti ihriska stále po troch hráčov z každého tímu (v obrannej, samozrejme, aj brankár).

Hra sa začína rozhodom v strede ihriska a až po ňom sa môžu do hry zapojiť ostatní hráči. Hrá sa na čas – väčšinou na 4 x 20 minút. Ak sa nerozhodne v riadnom hracom čase, nasleduje predĺženie s pravidlom „zlatého gólu“ alebo „náhlej smrti“. Loptičku od súpera možno získať zachytením nahrávky zo vzduchu, prikrytím loptičky na zemi, zahrávaním po faule a nedodržaním pravidiel alebo vyrazením loptičky z lakrosky súpera. Loptičku možno vyraziť iba spodným ťuknutím do rakety súpera mimo miesta držania lakrosky (medzi rúčkou a výpletom). Atakovať telom možno súpera, ktorý má loptu alebo je od nej vzdialený najviac 2,70 metra.

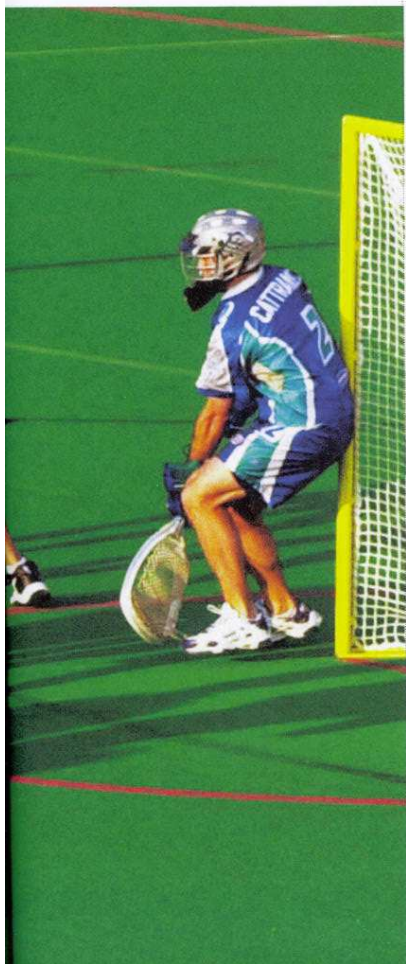
Hon za loptičkou

O pravidlách by sa dalo popísať veľmi veľa, napríklad tie k field lakrosu majú oficiálne až 27 strán.

Ku kurióznym patrí napríklad to, že na rozhod nikdy nemôže nastúpiť lavák. Zaujímavé sú aj ďalšie verzie tejto hry. Box lakros je dynamickejší a mužstvo, ktoré v ňom získa loptičku, musí s ňou do desiatich sekúnd prejsť na útočnú polovicu a do 30 sekúnd vystreliť. Rovnaké pravidlo má aj interkros, ktorý sa od oboch predchádzajúcich verzií líši tým, že je v ňom zakázaný akýkoľvek kontakt s protivráčom. Ešte sme sa nezmienili o výstroji hráčov, ktorý sa odlišuje podľa jednotlivých verzií. Pri field lakrose sú povinné rukavice a helma, no hráči si zväčša obliekajú aj chrániče ramien a v Amerike lakrosári pripomínajú hráčov amerického futbalu. Aj lakrosové palice sa môžu výrazne líšiť – dĺžkou, materiálom alebo výpletom. Pri field lakrose sa používajú palice dlhé 101,6 až 106,8 centimetra, no z každého tímu môžu byť na ihrisku v jednej chvíli až štyria hráči s dlhými palicami (132 až 182 centimetrov). Hlava palice musí byť z dreva, laminového dreva alebo plastu, ale držadlo môže byť aj z hliníka.

Kto by mal záujem vidieť, ako vyzerá naozajstný lakrosový zápas, musí prísť do Bratislavy alebo jej okolia, pretože na Slovensku zatiaľ existujú len dva kluby, ktoré tento šport robia vážne – Bratislava Tricksters a Petržalka Bats.

«

NIKE SOAKER

DOKÁŽU DÝCHAŤ
POD VODOU

Novú kolekciu Nike ACG
nájdete v predajniach:

Alpha Pro Sport
Avion Shopping Park
Bratislava

Alpha Pro Sport
OC Max
Trenčín

Alpha Pro Sport
OC Palace
Bratislava

Alpha Pro Sport
Europa Shopping center
Banská Bystrica

MH Sport
Hlavná 15
Trnava

Spirit Sport
Aupark
Bratislava

Sport Pro
Palus
Bratislava

Sport Pro
Optima
Košice

Max Sport
OC Tulip
Martin

IT Sport
OC Cassovia
Košice

Unijunior
Nám. sv. Egídia 50
Poprad

IT Sport
Hlavná 6
Terebovňa

W4W
Bohúňová 1
Žilina

REAL SPORT
Nám. slobody 55
Čadca

NIKE.ACG.COM